

Дишкант Олена Романівна,
курсант 4 курсу факультету
для підготовки фахівців для
підрозділів стратегічних
розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Юр'єв Денис Сергійович
викладач кафедри, підполковник
поліції

ПІДКУП СЛУЖБОВОЇ ОСОБИ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ПРИВАТНОГО ПРАВА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Україна перебуває на відповідальному етапі формування незалежної правової держави з високорозвиненою економікою. Перехід України до ринкових відносин породив нові види злочинності, однак однією з найгостріших проблем залишається корупція в різних своїх проявах і сферах. Прагнення нашої країни наблизитися до міжнародних стандартів щодо боротьби з корупцією призвело до того, що в Україні, починаючи з 2009 р., започатковуються істотно нові підходи до законодавчого забезпечення протидії кримінально караним проявам корупції та службовим правопорушенням. Мається на увазі заснована на власному історичному досвіді (дореволюційному, часів непу) і досвіді країн із розвинутою ринковою економікою різниця в засадах, на яких ґрунтується кримінальна відповідальність за службові правопорушення, вчинювані в публічній і приватній сферах. Виникнення ідеї диференціації кримінальної відповідальності за такі правопорушення стало реакцією на роздержавлення економіки та виникнення багатоманітності форм власності.

Одним із проявів вказаної диференціації стала поява в Кримінальному кодексі України (далі – КК) ст. 368-3 «Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми». Ця новела наближає Україну до стандартів європейського законодавства, сприяє розвитку

ринкових відносин. Рекомендація криміналізувати підкуп у приватному секторі міститься в ст. 21 Конвенції ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 року, яка була ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року й набрала чинності для нашої держави 1 січня 2010 року. На сьогодні цей документ вважається найбільш змістовним міжнародним актом, спрямованим на попередження та боротьбу з корупцією. Однак постає питання, чи є оптимальним реалізований варіант удосконалення вітчизняного кримінального законодавства, покликаного забезпечувати протидію корупції в приватній сфері.

Ст. 368-3 КК, як відомо, містить опис двох тісно пов'язаних між собою основних і відповідних їм кваліфікованих складів злочину. Їхніми суб'єктами виступають різні особи: загальний суб'єкт, яким вчиняються діяння, передбачені ч. 1 та 2 ст. 368-3 КК (так званий активний підкуп), і спеціальний суб'єкт, яким вчиняються діяння, передбачені ч. 3 та 4 ст. 368-3 КК (так званий пасивний підкуп). З огляду на те, що термін «підкуп» позначає дії особи, яка пропонує, обіцяє або надає неправомірну вигоду, і, вочевидь, не може позначати дії того, хто таку вигоду отримує (погоджується на відповідну пропозицію, обіцянку), використання цього терміна в назві ст. 368-3 КК можна вважати виправданим лише частково. Для того, щоб зняти можливі сумніви стосовно вдалої назви ст. 368-3 КК, варто уточнити її, виклавши, наприклад, у такій редакції «Підкуп службової особи в приватному секторі або одержання нею неправомірної вигоди».

Постає питання, за якою нормою (ст. 368 або ст. 368-3 КК) має нести кримінальну відповідальність службова особа, котра одержала неправомірну вигоду (а так само прийняла відповідну пропозицію чи обіцянку), якщо ця особа виконує організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські функції в юридичній особі приватного права, але отримала свої повноваження від державних органів. Із погляду чинного законодавства дії такої службової особи повинні кваліфікуватися за ст. 368-3 КК. У плані ж визначення можливих шляхів удосконалення законодавства нагадаємо, що свого часу один із авторів цих рядків висував пропозицію відносити до публічних службових осіб як

суб'єктів службових злочинів, зокрема, осіб, на яких у встановленому законодавством порядку покладається виконання окремих державних або самоврядних функцій. Стверджувалось, що таким формулюванням можна було б охопити, наприклад, представників державних органів приватизації в органах управління акціонерних товариств, частка майна яких (невирішальна) належить державі [1, с. 162].

Таким чином, службова особа юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми як спеціальний суб'єкт злочину характеризується двома групами ознак: 1) коло юридичних осіб, певні службовці яких можуть нести відповідальність на підставі, зокрема, ч. 3 (ч. 4) ст. 368-3 КК; 2) характер функцій, здійснюваних зазначеними службовцями.

Однак викладена позиція потребує розвитку. Адже застосування семантичного тлумачення кримінального закону дозволяє стверджувати, що вжите в тексті КК (включаючи його ст. 368-3) формулювання «службова особа юридичної особи приватного права» позначає лише тих осіб, які постійно або тимчасово займають посади у відповідних юридичних особах і не охоплює осіб, які в інтересах цих юридичних осіб виконують організаційно-розпорядчі та адміністративно-господарські функції за спеціальним повноваженням, не займаючи відповідних посад. При цьому на практиці є не поодинокими випадки, коли, наприклад, загальні збори учасників господарського товариства уповноважують одного з його учасників, який не перебуває в штаті цього товариства, укладати договори, підписувати фінансові документи, організувати податковий облік тощо, тобто здійснювати функції, характерні для службової особи [2, с. 10]. Таким чином, можемо констатувати певну неузгодженість між загальним визначенням поняття службової особи (ч. 3 ст. 18 КК) і законодавчим зворотом «службова особа юридичної особи приватного права».

На сьогодні одержання неправомірних вигод такими особами як тими, хто не може бути визнаний службовими особами юридичних осіб приватного права, кваліфікації за ч. 3 (ч. 4) ст. 368-3 КК не підлягає. Такий стан речей із

урахуванням того, що фізичні особи – підприємці є повноцінними суб'єктами господарювання, прирівняними за повноваженнями до комерційних юридичних осіб, – вада кримінального закону, яку варто усунути.

Отже, однією з вад перманентно оновлюваного антикорупційного законодавства є відсутність у ньому визначення поняття «службова особа юридичної особи приватного права» і відсутність посилань на таку особу в загальному визначенні поняття «службова особа» (ст. 18 КК). У вдосконаленому визначенні «публічної» службової особи повинні фігурувати не будь-які державні підприємства, а лише казенні підприємства, через що в ч. 1 примітки до ст. 364 КК замість слів «на державних чи комунальних підприємствах» слід зазначити «на казенних чи комунальних підприємствах». Також, законодавче визначення суб'єкта злочину, передбаченого ч. 3 (ч. 4) ст. 368-3 КК, доцільно удосконалити, беручи до уваги те, що: 1) термінологічний зворот «службова особа юридичної особи приватного права» не охоплює осіб, які, не займаючи посад в юридичних особах приватного права, виконують в інтересах цих юридичних осіб організаційно-розпорядчі та адміністративно-господарські функції за спеціальним повноваженням; 2) поділ юридичних осіб на два види (публічного і приватного права) в сучасній українській цивілістиці не вважається безспірним; 3) коло суб'єктів кримінально караного підкупу в приватному секторі слід розширити за рахунок осіб, які, працюючи у фізичної особи – підприємця на підставі трудового договору, виконують відповідні функції. Зважаючи на викладене, у ч. 3 ст. 368-3 КК суб'єкта злочину, передбаченого цією нормою, пропонуємо позначити як «службову особу, крім тієї, що вказана в ч. 1 і ч. 2 примітки до ст. 364 КК України». Таке формулювання, попри його незвичність, на нашу думку, дозволить вирішити існуючі проблеми суб'єктного складу «пасивного» підкупу в приватному секторі.

Список використаної літератури:

14. Дудоров О. О. Проблемні питання кримінальної відповідальності за одержання хабара : дис. ... канд. юрид. Київ, 1994. 208 с.

15. Ильяшенко С. Когда учредитель становится должностным лицом. Наук. журн. «Все о бухгалтерском учете(08.08. 2003 г.) № 74. С. 10.

Загинайло Владлена Адріївна,
здобувач вищої освіти
спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Курінна Ірина Григорівна,
старший викладач
кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток економіки характеризується, перш за все, глобалізацією, що призводить до посилення фактору конкурентоспроможності країн у світі. Враховуючи цю ситуацію, пріоритетний напрямок уваги держави зосереджується на здатності успішно впроваджувати та використовувати інноваційну діяльність. На сьогоднішній день стан інновацій в Україні досить нестабільний, тому, для пошуку шляхів його покращення, доцільним є визначити головні причини даного становища та виявити ступінь відношення держави до вітчизняної інноваційної діяльності.

Головною тенденцією розвитку економічних систем держав-лідерів на світовому ринку є приділення вагомої уваги з боку уряду суб'єктам підприємництва, що здійснюють інноваційну діяльність. Щодо України, можна побачити протилежну ситуацію: хоча державна підтримка інновацій стрімко розвивається на папері, насправді питома вага підприємств, що займаються інноваційною діяльністю в країні, набагато менша (приблизно у 20-30 разів) ніж даний показник в розвинених країнах світу [1, с.78]. Можна зробити висновок, що в Україні відсутня цілісна та сучасна державна концепція інноваційного розвитку держави.

Інноваційна діяльність нашої країни переважно здійснюється завдяки